

Kjell Westö

SES-lehti 3/2006, syyskuu 2006

VAIN YHDEN CORTÁZARIN TÄHDEN

Espanja-suhteeni alkoi noin kahdenkymmenen vuoden iässä todella onnettomissa merkeissä. Tein Interrail-matkoja Iberian niemimaalle parinakin kesänä, ja kiinnyin nopeasti Portugaliin ja portugalilaisiin, joita pidin hiljaisina ja hieman surumielisinä: fadokin kuulosti lähes suomalaiselta molli-iskelmältä, eli olo tuntui kovin kotoisalta. Espanjassakin kävin, mutta en kiintynyt maahan yhtään. Portugalilaiset olivat kohteliaita ja vaiteliaita, mutta heti Andalusiassa ihmiset olivat nokkavia ja kovaäänisiä, ja kahviloissa espanjalaistarjoilijat nakkasivat vaihtorahat pöytään kopein elkein ja tuhahtivat englanninkielisille kysymyksilleni. Onpa yrmeä kansa ja kieli, ajattelin silloin.

Vajaat kymmenen vuotta myöhemmin, kolmekymppisenä, asuin talven Lounais-Portugalin Lagosissa. Olin aina uneksinut siitä, että oppisin puhumaan jotain eteläeurooppalaista kieltä sujuvasti, mutta unelmistani ei ollut tullut totta. Koulussa olin lukenut vain englantia ja saksaa, ja opiskeluaikoinani olin opiskellut muutaman vuoden ranskaa, mutta luovuttanut sitten. Portugalin talveni aikana opin puhumaan hieman "keittiöportugalia", mutta tulin siihen tulokseen että portugalia oli vaikea ääntää, ja leikittelin ajatuksella ryhtyä opiskelemaan espanjaa. En kuitenkaan toteuttanut ajatustani silloin, eikä Espanja-suhteeni ollut vielä kunnossa: kotimatkallamme ajoimme Iberian niemimaan halki vanhalla ruosteisella Opel Kadetilla, ja Valladolidissa perheeni oli jäädä ilman yösijaa kun ynseät hotellinpitäjät myivät eiota heti nähtyään surkean automme ja perheenpään resuisen olemuksen.

Kului taas muutama vuosi, ja vuoden 1996 alussa tartuin vihdoin härkää sarvista ja ilmoittauduin SES:n alkeiskursseille. Olin myös saanut oivan porkkanan, sillä olin tutustunut suurten argentiinalaiskirjailijoiden, Julio Cortázarin ja Jorge Luis Borgesin teoksiin ruotsiksi ja suomeksi, ja myönnän nyt, että kunnianhimoinen unelmani oli oppia lukemaan heidän tekeleitään – ja varsinkin Cortázarin novelleja – alkukielellä. Kielenopiskelun aloittamisella oli myös vakavampi puolensa: kärsin tuohon aikaan pahasta kirjoituskrampista, "writer's blockista", ja olin hyvin masentunut. En ole koskaan ennen antanut SES:n kursseille tunnustusta tästä, mutta espanjanopintojen aloittaminen ja espanjan kielen kanssa leikkely kuului ilman muuta niihin asioihin, jotka avasivat sisäiset solmuni ja toivat minulle luovuuteni ja haluni kirjoittaa takaisin.

Espanjan kielen ja kulttuurin opiskeluni on ollut poukkoilevaa. Jossain vaiheessa työt vievät mennessään enkä enää ehtinyt tunneille. Pidin monta vuotta taukoa, ja palasin SES:n kursseille vuonna 2003 otettuani reilun vuoden ajan yksityistunteja silloin tällöin. Päästyäni tiettyjen kynnysten yli – tämän lehden lukijoille riittänee jos kuiskaan: "nuo pirun subjunktiivit..." – olen ollut innokkaampi opiskelija kuin ennen, ja nykyään pyrin lukemaan lehtijuttuja ja juttelemaan tuttavien kanssa espanjaksi silloinkin kun työkiireet pakottavat jättäytymään kursseilta pois.

Taidan olla aika keskinkertainen Espanja-intoilija. Manner-Espanja on minulle yhä häpeällisen tuntematon paikka. En ole käynyt siellä vuoden 1991 jälkeen, perheen kanssa tehdyt Kanarianmatkat ovat saaneet toimia korvikkeina. Pitkäaikainen suunnitelmani koluta Chile ja Argentiina on toistaiseksi jäänyt unelmaksi sekin.

Minulla on taivaskanavapaketti johon kuuluu TVE, ja ymmärrän uutislähetyksistä ja luontoohjelmista lähes kaiken. "Mira quién baila" käy myös hyvin, mutta espanjalaisiin keskusteluohjelmiin reagoin niin kuin moni muukin suomalainen: miksi he huutavat toistensa päälle koko ajan, miksi kukaan ei anna toisella suunvuoroa?

La Ligan eli espanjan jalkapallon pääsarjan ollessa käynnissä luen Marcan otteluselostuksia (olen Barcelonan puolella Real Madridia vastaan, muuten kannatan pienempiä seuroja kuten Rayo Vallecano tai Celta Vigoa tai Osasunaa), ja toimiessani nyt kesällä Turun Sanomien jalkapallokolumnistina lueskelin Eduardo Ganeanon "El fútbol a sol y sombra"-kirjaa saadakseni innoitusta. Osaan myös lukea Julio Cortázarin novelleja espanjaksi, eli siinä mielessä unelma on toteutunut. Ja Almodóvarin elokuvat tuntuvat vielä paremmilta kuin ennen, kun ei enää tarvitse seurata tekstitystä.

Lähestyin aikoinaan, nuorena poikana, suomen ja englannin kieltä nimenomaan musiikin kautta, ja lievä kaksikielisyyteni on suurelta osin Junnu Vainion, Vexi Salmen, Hectorin, Tuomari Nurmion ja Juicen ansiota. Samoin on espanjan laita: tie sydämeeni kulkee aina musiikin ja laulutekstien kautta. Luz Casalsin versio "Piensa en mi"-laulusta kolahti aikoinaan kovaa. Buena Vista Social Clubin levy oli huima juttu noin viisi vuotta sitten. Juanéskin on ihan OK, varsinkin "A Dios le Pido", mutta suuri suosikkini on andalusialaislähtöinen, Pedro Almodóvarin ja kumppaneiden kanssa jo Madridin 1980-luvun alun juhlahumussa vaikuttanut laulajaveteraani Joaquín Sabina. "El Flaco" Sabinassa on musiikintekijänä samaa karheitusta kuin vaikkapa Tuomari Nurmiossa tai Dave Lindholmissa tai miksei Bob Dylanissakin, ja hänen laulutekstinsä ovat hienoja, ne ovat kauniita oivalluksia ja viiltäviä paradokseja täynnä. Osaan sellaisten Sabina-laulujen kuin "Siete crisantemos", "Ruido", "Donde habita el olvido", "19 dias y 500 noches" ja "La canción más hermosa del mundo" sanat lähes ulkoa.

On elo-syyskuun vaihde kun kirjoitan tämän. Katsoin aiemmin päivällä syksyn työ- ja matkakalenteriani ja totesin, että Hämeenkatu 6:n viidennen kerroksen viihtyisät opetustilat ja galletas-tarjoilut jäävät tällä lukukaudella vain haaveeksi. Mutta tammikuussa aion taas liittyä tuohon sitkeään joukkoon, joka uhkarohkeasti yrittää selvitä Mäkisen Matin jakamien käänöslauseiden sudenkuopista ja kompastuskivistä.

Kjell Westö

Kjell Westö (s. 1961) on sukupolvensa näkyvimpiä suomalaisia ja suomenruotsalaisia kirjailijoita aina 1980-luvun *Tango Orange* -runoteoksesta alkaen. Runojen lisäksi hän on julkaissut mm. novelleja, romaaneja - joista *Leijat Helsingin yllä* on nähty myös elokuvana - ja näytelmiä. Westö on myös vuosien mittaan kirjoittanut sadoittain lehtiartikkeleita ja kolumneja, sekä kääntänyt englanninkielisiä näytelmiä ruotsiksi ja suomeksikin.

Westö on käsitellyt teoksissaan elämää suomalaisessa nyky-yhteiskunnassa ja varsinkin Helsingissä, tarkastellen erityisesti menestyksen makuun päässyttä tai pyrkivää nuorta eliittiä ja heidän perhesiteitään ja piirtäen pitkiä kaaria päähenkilöiden sukhistoriasta. Westö jättää moralisoinnin lukijan harteille, mutta kuvauksista voi kuitenkin löytää rahantekoon keskittyvän ja pinnallisen elämän ontoudon kritiikkiä.

Westö on saanut useita palkintoja, joista mainittakoon Svenska kulturfondens kulturpris (2004), Helsinki-mitali (2002), Nuori Suomi -palkinto (1996) ja Valtion kirjallisuuspalkinto (1990).

Westön syksyllä 2006 ilmestynyt romaani *Missä kuljimme kerran* käsittelee vuoden 1918 traagisten tapahtumien vaikutuksia ihmisiin ja yhteiskuntaan, havainnoiden muutoksia mm. hänelle läheisten kulttuuri-ilmiöiden jazzin ja jalkapallon kautta. Näiden lisäksi hänen harrastuksiinsa kuuluvat mm. kalastus ja espanjan kieli.

Teoksia:

Tango Orange, 1986, runoja, Söderström & Co

Epitaf över Mr. Nacht, 1988, runoja, Söderström & Co

Avig-Bön, 1989, runoja (nimimerkillä Anders Hed), Söderström & Co

Utslag och andra noveller, 1989, Söderström & Co

Merkitty ja muita novelleja, Otava 1990, suom. Jaana Koistinen

Fallet Bruus. Tre berättelser, 1992, novelleja, Söderström & Co

Tapaus Bruus ja muita kertomuksia, Otava 1993, suom. Jaana Koistinen

Drakarna över Helsingfors, 1996, romaani, Söderström & Co

Leijat Helsingin yllä, Otava 1996, suom. Arja Tuomari

Vådan av att vara Skrake, 2000, romaani, Söderström & Co

Isän nimeen, Otava 2000, suom. Katriina Savolainen

Lang, 2002, romaani, Söderström & Co

Lang, Otava 2002, suom. Katriina Savolainen

Där vi en gång gått, 2006, romaani, Söderström & Co

Missä kuljimme kerran, Otava 2006, suom. Katriina Savolainen